

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE GAITA GALEGA

Profesor: Ricardo Mouriño Freire

Departamento de Gaita e Música Tradicional

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN,
CIENCIA, UNIVERSIDADES E
FORMACIÓN PROFESIONAL

Centro: 15032133 | ESMU Municipal de Ortigueira

Escola de Música Concello de
Ortigueira

Programación Didáctica

Departamento GAITA

ÍNDICE

1.- CONTEXTUALIZACIÓN

2.- OBXECTIVOS

- 2.1. Obxectivos xerais
- 2.2. Obxectivos específicos da práctica instrumental

3.- CONTIDOS XERAIS

- 3.1. Desenvolvemento técnico e corporal
- 3.2. Técnica instrumental específica
- 3.3. Musicalidade e interpretación
- 3.4. Práctica de conxunto
- 3.5. Educación auditiva e cultural
- 3.6. Hábitos de estudo e aprendizaxe autónoma

4.- METODOLOXÍA DIDÁCTICA

- 4.1. Principios metodolóxicos xerais
- 4.2. Principios metodolóxicos concretos

5.- CLASES COLECTIVAS

- 5.1. Obxectivos das clases colectivas
- 5.2. Dinámicas metodolóxicas
- 5.3. Exemplo de agrupacións segundo nivel
- 5.4. Función educativa e social

6.- CRITERIOS DE AVALACIÓN

- 6.1. Aspectos a avaliar
- 6.2. Procedemento de avaliación

7.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

- 7.1. Escala de cualificación cualitativa
- 7.2. Criterios para a promoción

8.- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E ADAPTACIÓNS CURRICULARES

- 8.1. Principios xerais de atención á diversidade
- 8.2. Medidas de apoio e adaptacións
- 8.3. Funcións do profesorado e do Órgano de Coordinación Docente
- 8.4. Alumnado adulto

9.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

- 9.1. Finalidades educativas
- 9.2. Tipoloxía de actividades
- 9.3. Papel do alumnado de Gaita

10.- TEMAS TRANSVERSAIS

- 10.1. Educación en valores e convivencia
- 10.2. Igualdade e inclusión
- 10.3. Educación intercultural e respecto á diversidade
- 10.4. Educación ambiental e sustentabilidade
- 10.5. Educación para a saúde
- 10.6. Educación para a cidadanía e a participación social

11.- TRATAMENTO DAS TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E DA COMUNICACIÓN (TIC's)

- 11.1. Uso de recursos TIC na aula
- 11.2. Difusión e proxectos dixitais da Escola
- 11.3. Función pedagóxica das TIC

12.- CONTIDOS POR NIVEL - CURSO / INSTRUMENTO

- 12.1. Nivel Básico (BA-1, BA-2, BA-3)
- 12.2. Nivel Intermedio (IN-1, IN-2, IN-3)
- 12.3. Nivel Avanzado (AV-1, AV-2, AV-3, AV-4)
- 12.4. Programación Adultos (AD-1, AD-2, AD-3)

1.- CONTEXTUALIZACIÓN

O ensino dos instrumentos tradicionais e en concreto o máis destacado que sería a Gaita Galega na Escola Municipal de Música de Ortigueira supón un ámbito fundamental dentro da formación musical e cultural do alumnado. Estes instrumentos conforman unha familia esencial para a práctica musical tanto individual como colectiva, presentes nas agrupacións máis representativas do noso entorno: bandas de gaitas, grupos folk, agrupacións tradicionais e outras formacións instrumentais como charangas ou murgas.

O desenvolvemento dunha programación didáctica específica para gaita require ter en conta unha serie de factores pedagóxicos, musicais e sociais:

- **A función educativa da Escola Municipal de Música:** non se busca unha especialización profesional inmediata, senón ofrecer unha formación ampla, progresiva e accesible a todo tipo de alumnado, desde nenos/as en idade temperá ata persoas adultas que desexan iniciarse ou retomar estudos musicais.
- **A diversidade do alumnado:** a programación debe contemplar perfís moi distintos. Por unha banda, alumnado que accede con 7-8 anos sen coñecementos previos de música. Por outra, estudantes que chegan en idades máis avanzadas con intereses variados (participar nos conxuntos tradicionais, mellorar técnica persoal, preparar probas ou simplemente gozar da música como afección).
- **O carácter comunitario:** a Escola Municipal é un servizo público do Concello, polo que os obxectivos non se limitan ao rendemento académico, senón tamén á dinamización cultural da vila, á integración social, ao fomento da participación en actividades colectivas e á posta en valor da tradición musical de Ortigueira e da comarca.
- **O papel da gaita no ecosistema musical local:** este instrumento ten unha longa tradición e fonda pegada na comarca, especialmente ligada ó Festival do Mundo Celta, ás diversas agrupacións tradicionais e ao papel socializador que a práctica musical desempeña nas festas populares e nas celebracións culturais.

A programación estrutúrase en **tres niveis de formación (básico, intermedio e avanzado)**, que se complementan cunha programación diferenciada para alumnado adulto. O obxectivo principal é garantir unha progresión coherente desde a iniciación (coñecemento básico do instrumento, postura, afinación, emisión do son) ata o dominio das técnicas interpretativas necesarias para abordar un repertorio variado, con capacidade de interpretación individual e en grupo.

Cómpre subliñar que, aínda que se establecen uns **contidos e obxectivos xerais por curso**, a programación ten un carácter **flexible e adaptativo**. Cada alumno/a progresa a un ritmo propio, polo que as secuencias deben ser entendidas como marcos de referencia, sempre adaptables en función das súas necesidades, intereses e capacidades.

Finalmente, a programación de gaita galega intégrase no **proxecto global da Escola Municipal de Música de Ortigueira**, mantendo coherencia cos principios metodolóxicos comúns do centro, coa atención á diversidade e cos obxectivos xerais de fomentar unha formación musical integral, creativa, participativa e enriquecedora para toda a comunidade.

2.- OBXECTIVOS

A ensinanza de gaita na Escola Municipal de Música de Ortigueira ten como finalidade principal contribuír á formación integral do alumnado a través da práctica instrumental, fomentando tanto o desenvolvemento das capacidades técnicas e musicais como a adquisición de valores persoais e sociais que a música promove.

2.1. Obxectivos xerais

- a) Contribuír ao desenvolvemento persoal e artístico do alumnado, estimulando a súa creatividade, sensibilidade e capacidade de expresión.
- b) Potenciar o gusto pola música como medio de comunicación e como ferramenta de integración social e cultural.
- c) Fomentar o hábito da práctica instrumental, desenvolvendo a disciplina, o esforzo e a constancia no estudo.
- d) Promover a participación activa en agrupacións colectivas (bandas de gaitas,

grupos folk, agrupacións tradicionais, etc.), valorando o traballo en equipo e a responsabilidade compartida.

e) Despertar no alumnado o interese pola diversidade estilística, dende a música tradicional galega a outras tradicións ou músicas de raíz dentro do marco atlántico así coma outras manifestacións culturais ligadas á vangarda e a novos contextos sonoros, pois a tradición debe estar viva.

f) Favorecer a capacidade de escoita activa, tanto individual como colectiva, como base da afinación, da interpretación expresiva e do respecto musical cara aos demais.

g) Potenciar a autoestima e a confianza mediante a interpretación en público, adquirindo hábitos de concentración, seguridade e autocontrol.

h) Promover unha educación en valores: igualdade de xénero, respecto intercultural, solidariedade, compromiso co medio ambiente e participación cidadá a través da música.

2.2. Obxectivos específicos da práctica instrumental

Técnicos

- ❖ Acadar un control suficiente do tempero e certa práctica na preparación dos elementos da gaita que permitan obter unha correcta afinación e un mínimo de calidade sonora.
- ❖ Adquirir unha dixitación e técnica de base que posibilite interpretar un repertorio idóneo da tradición musical de Galicia, principalmente, e das cornamusas mais afíns.
- ❖ Dominar os recursos básicos de ornamentación e articulación, así como a súa tipicación, clasificación e representación gráfica.
- ❖ Demostrar os coñecementos fundamentais sobre a música e a historia deste instrumento, así como a súa situación no contexto da familia das cornamusas.
- ❖ Interpretar de memoria o repertorio estudado.
- ❖ Adquirir un control progresivo sobre a afinación, individual e conxunto.

Musicais e interpretativos

- ✓ Adquirir unha sonoridade persoal, equilibrada, afinada e expresiva.
- ✓ Desenvolver a capacidade de interpretar obras musicais con comprensión estilística, expresividade e adecuación ao contexto histórico e estético.
- ✓ Potenciar a lectura a primeira vista e a memoria musical como ferramentas esenciais de aprendizaxe.
- ✓ Iniciar e perfeccionar a capacidade de improvisación en contextos rítmicos e melódicos adaptados a cada nivel.
- ✓ Coñecer e valorar repertorio procedente da tradición musical de Galicia
- ✓ Desenvolver a capacidade de adaptación sonora e expresiva en conxunto, tanto en formacións reducidas como en conxunto.

Persoais e sociais

- ✓ Favorecer o desenvolvemento da autonomía persoal na organización do estudo, adquirindo métodos de práctica eficaz.
- ✓ Potenciar a responsabilidade individual e colectiva na preparación de actuacións, concertos e audicións.
- ✓ Afianzar a capacidade de colaboración, diálogo e respecto no traballo en grupo.
- ✓ Estimular o interese pola asistencia a concertos e actividades culturais como parte da formación musical integral.
- ✓ Despertar unha conciencia crítica e reflexiva sobre o papel da música e dos músicos na sociedade actual.

3.- CONTIDOS XERAIS

Os contidos xerais da ensinanza de Gaita na Escola Municipal de Música de Ortigueira estrutúranse en bloques que responden ao desenvolvemento progresivo do alumnado, desde a iniciación ata niveis avanzados. Estes contidos pretenden abarcar tanto os aspectos técnicos e interpretativos como os musicais, expresivos e sociais.

3.1. Desenvolvemento técnico e corporal

- a) Adquisición dunha posición ergonómica, estable e saudable, tanto sentado coma de pé, que favoreza a respiración e evite tensións innecesarias.
- b) Utilización do esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuadas ás exixencias da execución instrumental.
- c) Producción do son: control da emisión, e equilibrio no tempero e manexo do fol.
- d) Resistencia: fortalecemento progresivo da musculatura do brazo e respiratoria para soste-lo son durante períodos prolongados.

3.2. Técnica instrumental específica

- a) Estudo das dicitacións pechada e semipechada na gaita.
- b) Coñecemento e sensibilidade auditiva na afinación e o uso das posibilidades sonoras do instrumento.
- c) Traballo das escalas maiores e menores, modos e escalas cromáticas, progresando ata a súa execución fluída.
- d) Estudo de arpexios, intervalos e patróns técnicos característicos.
- e) Desenvolvemento no seu conxunto da técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo, vibrato, etc.
- f) Práctica dos distintos rexistros (requinteo) con control progresivo da afinación e da calidade sonora.
- g) Traballo de dinámicas e matices e outros recursos expresivos.

3.3. Musicalidade e interpretación

- a) Desenvolvemento da sensibilidade auditiva: capacidade de autoescoita e afinación con referencia interna e externa.
- b) Traballo de tódolos elementos que interfíren no fraseo musical, línea, cor e expresión, adecuándoos aos diferentes estilos.
- c) Estudo estilístico, ornamentación dacordo aos criterios estilísticos, fomentando a capacidade de creación e improvisación de elementos estilísticos propios.
- d) Memorización: práctica progresiva da interpretación sen partitura como ferramenta de concentración e seguridade.

- e) Lectura á primeira vista: adquisición de habilidades para interpretar textos musicais con fluidez e comprensión inmediata.
- f) Improvisación: exercicios rítmicos e melódicos adaptados ao nivel do alumnado, introducindo progresivamente elementos de creatividade.

3.4. Práctica de conxunto

- a) Integración en agrupacións de corte tradicional e folk.
- b) Desenvolvemento da escoita activa en grupo, equilibrio dinámico e afinación conxunta.
- c) Aprendizaxe da responsabilidade compartida no traballo colectivo.
- d) Preparación para actuacións públicas: ensaios, disciplina grupal, actitude no escenario.

3.5. Educación auditiva e cultural

- a) Audicións comentadas de obras representativas para gaita.
- b) Coñecemento e cultura xeral sobre a música e a historia do instrumento, así como de aqueles mais próximos.
- c) Achegamento a intérpretes e obras de referencia no repertorio internacional e galego.
- d) Valoración da música como patrimonio cultural e como ferramenta de identidade comunitaria.

3.6. Hábitos de estudo e aprendizaxe autónoma

- a) Adquisición de métodos de estudo eficaces, planificados e adaptados á idade.
- b) Organización do tempo de práctica diaria: quecemento, técnica, repertorio, revisión.
- c) Uso progresivo de ferramentas de apoio (afinador, metrónomo, gravacións, aplicacións TIC).
- d) Reflexión crítica sobre o progreso persoal e capacidade de autoavaliación.

4.- METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A metodoloxía na ensinanza de gaita debe ser dinámica, motivadora e flexible, respectando os ritmos de aprendizaxe individuais e fomentando o gusto pola música desde os primeiros contactos co instrumento. O obxectivo principal é formar músicos/as capaces de expresarse artisticamente, desenvolvendo tanto a súa técnica persoal como a súa integración en agrupacións colectivas.

4.1. Principios metodolóxicos xerais

Aprendizaxe progresiva e adaptada:

Cada alumno/a presenta características persoais diferentes (idade, condición física, interese, motivación). A metodoloxía debe adaptarse a esas necesidades, garantindo unha progresión gradual dos contidos.

Motivación e gozo pola aprendizaxe:

As clases deben fomentar o interese e a satisfacción polo progreso musical, incorporando repertorio atractivo e variado, actividades lúdicas e retos alcanzables.

Ensinanza integral:

A aprendizaxe instrumental non se centra unicamente na técnica, senón tamén no desenvolvemento da sensibilidade musical, a creatividade, a cultura musical e os valores persoais.

Contacto directo e personalizado co profesorado:

O seguimento individualizado garante a detección temperá de erros técnicos (tempero, postura, dixitación) e permite unha corrección inmediata.

Aprendizaxe significativa:

Os novos contidos introdúcense sempre sobre coñecementos previos, relacionando teoría e práctica, para que o alumnado entenda o que fai e non se limite a repetir mecanicamente.

Práctica reflexiva e autónoma:

Promóvese que o alumnado desenvolva estratexias de estudo propias, coidando o tempo, a organización e o control de obxectivos a curto e longo prazo.

Equilibrio entre traballo individual e colectivo:

As clases individuais céntranse na técnica e repertorio persoal, mentres que as colectivas fomentan a integración social, a afinación, a escoita activa e a disciplina compartida.

Formación artística global:

O repertorio, as audicións, os concertos e as actividades complementarias buscan que o alumnado se forme como músico e como persoa, adquirindo criterio, confianza e capacidade comunicativa.

4.2. Principios metodolóxicos concretos

Postura e ergonomía:

Instruír dende o inicio unha colocación correcta do corpo: posición sentada e de pé, equilibrio entre tensión e relaxación, colocación dos pés, brazos e mans.

Introducir exercicios de corrección postural e de consciencia corporal para previr lesións ou malos hábitos.

Respiración e control do aire:

Empregar exercicios de respiración diafragmática, control de fluxo e tempero, resistencia e capacidade pulmonar.

Control do fol e produción do son:

Explicar a función do brazo como diafragma do instrumento, evitando excesiva tensión.

Introducir progresivamente a produción do son longo, estable e afinado antes de abordar escalas ou repertorio.

Articulación e ornamentación:

Traballar dende o inicio diferentes tipos de ataque: picado e batemento, progresando ao dobre e triplo picado, mordentes e apoyaturas.

Relacionar o traballo de ornamentación coa claridade rítmica e coa expresividade do fraseo.

Flexibilidade e rexistros:

Introducir exercicios progresivos de intervalos, ligados e cambios de rexistro.

Buscar un equilibrio entre rexistros grave e agudo, evitando forzar prematuramente.

Afinación e sonoridade:

Adestrar a escoita interna (oído interior) e a afinación con afinador.

Fomentar a busca dunha sonoridade persoal, redonda e homoxénea en toda a tesitura.

Lectura musical e memoria:

Potenciar a lectura á primeira vista de maneira progresiva.

Estimular a interpretación de memoria como recurso de concentración e dominio.

Improvisación e creatividade:

Introducir actividades de improvisación melódica e rítmica adaptadas a cada nivel.

Favorecer a creación de pequenas pezas propias e xogos de resposta musical (pregunta-resposta).

Práctica de conxunto:

Promover desde niveis iniciais a participación en dúos, tríos, cuarteto tradicional ou agrupacións folk.

Reforzar hábitos de disciplina colectiva: puntualidade, atención ao director, respecto polas entradas e silencios.

Preparación para a interpretación pública:

Ensinar estratexias de control da ansiedade escénica (relaxación, respiración, concentración).

Crear rutinas de preparación antes das audicións ou concertos (saúdo, actitude, silencio inicial e final).

5.- CLASES COLECTIVAS

As clases colectivas constitúen un pilar esencial na aprendizaxe dos instrumentos tradicionais, xa que complementan o traballo individual cunha dimensión social e musical imprescindible. A través delas, o alumnado ten a oportunidade de aplicar os coñecementos técnicos e interpretativos adquiridos na clase individual dentro dun contexto real de conxunto, aprendendo a escoitar, adaptarse e cooperar cos seus compañeiros/as.

Na Escola Municipal de Música de Ortigueira, estas clases colectivas poden materializarse de dúas formas principais:

1. **Grupos de corte folk** (dúos, tríos, cuartetos, quintetos ou agrupacións de maior tamaño, tipo orfeón ou orquestra folk.
2. **Participación nos Obradoiros de Conxunto Tradicional da ESMU**, que se organiza de acordo co nivel do alumnado (básico, intermedio, avanzado ou adultos)

5.1. Obxectivos das clases colectivas

- a) Desenvolver a capacidade de escoita activa e de afinación en grupo.
- b) Aprender a equilibrar dinámica, timbre e articulación no marco dunha formación instrumental.
- c) Fomentar o sentido da responsabilidade compartida, a puntualidade e a disciplina grupal.
- d) Mellorar a comprensión do rol de cada instrumento dentro dun conxunto (función harmónica, melódica, rítmica).
- e) Adquirir hábitos de interpretación en público con seguridade e confianza.
- f) Estimular a convivencia, a cohesión social e o espírito de colaboración entre o alumnado.
- g) Potenciar a motivación mediante a preparación de repertorio atractivo e adaptado a cada nivel.

5.2. Dinámicas metodolóxicas

- **Ensaio regular:** traballo conxunto de pezas adaptadas ao nivel, facendo especial fincapé na afinación, no equilibrio sonoro e no respecto ás indicacións de director/a.

- **Rotación de roles:** o alumnado pode experimentar diferentes función (primeira ou segunda voz ou contrapuntos) favorecendo unha comprensión máis ampla da música.
- **Repertorio variado:** desde obras sinxelas para nivel básico ata arranxos complexos en niveis avanzados.
- **Actividades lúdicas e creativas:** xogos musicais de pregunta-resposta, pequenas improvisacións colectivas, dinámicas de audición comparada.

5.3. Función educativa e social

As clases colectivas van máis aló da aprendizaxe musical: fomentan valores de convivencia, cooperación e respecto mutuo. A experiencia compartida nos ensaios e actuacións públicas contribúe a que o alumnado:

- Se sinta parte dunha comunidade musical.
- Valore a importancia da súa achega individual dentro dun proxecto colectivo.
- Experimente a satisfacción de participar en concertos, audicións e actividades culturais organizadas pola Escola Municipal de Música de Ortigueira.

6.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN

A avaliación na Escola Municipal de Música de Ortigueira debe entenderse como un seguimento continuo e formativo do alumnado, orientado a mellorar a súa aprendizaxe e a motivación, máis que a establecer unha cualificación numérica.

A avaliación terá un carácter global, continuo e cualitativo, e valorará tanto os progresos musicais como os aspectos educativos, sociais e de actitude.

6.1. Aspectos a avaliar

- Ámbito musical/técnico:
- Postura e técnica instrumental.

- Control do tempero e emisión do son.
- Afinación e calidade sonora.
- Lectura musical e comprensión rítmica.
- Memorización e precisión interpretativa.
- Progreso técnico ao longo do curso.
- Expresión musical e interpretación en público.
- Ámbito actitude e aprendizaxe:
- Asistencia e puntualidade.
- Interese e participación activa.
- Preparación das clases (material, estudo na casa).
- Estudo autónomo e responsabilidade persoal.
- Aportación ao grupo e respecto polo entorno da aula.
- Integración en agrupacións colectivas (conxunto tradicional, grupo folk).

6.2. Procedemento de avaliación

O profesorado realizará un seguimento continuo en cada clase.

Emitirase un Informe Individual de Seguimento por cada alumno/a ao final de cada trimestre, segundo o modelo oficial da escola.

O profesorado de instrumento, linguaxe musical e conxunto enviará por correo electrónico o informe ás familias (ou ao alumnado adulto).

Solicitarase unha sesión mínima de orientación e tutoría por trimestre, presencial ou telemática, para comentar os avances e propoñer estratexias de mellora.

Ao final do curso elaborárase unha Acta de Avaliación Final, segundo o modelo oficial, recollendo a promoción de nivel ou a permanencia no mesmo.

Informe de Seguimento e Avaliación Final

Profesor/a:	
Alumno/a:	
NIVEL: ☐ Básico 1 (BA-1) ☐ Básico 2 (BA-2) ☐ Básico 3 (BA-3) ☐ Intermedio 1 (IN-1) ☐ Intermedio 2 (IN-2) ☐ Intermedio 3 (IN-3) ☐ Avanzado 1 (AV-1) ☐ Avanzado 2 (AV-2) ☐ Avanzado 3 (AV-3) ☐ Avanzado 4 (AV-4) ☐ Adulto 1 (AD-1) ☐ Adulto 2 (AD-2) ☐ Adulto 3 (AD-3)	

Ámbito Musical / Técnico

Postura e técnica instrumental	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Afinación calidade do son	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Lectura musical (partitura/tabulado)	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Ritmo e métrica	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Memorización precisión interpretativa	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Progreso técnico ao longo do curso	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Expresión musical e interpretación	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto

Ámbito Actitude e Aprendizaxe

Asistencia e puntualidade	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Interese e participación activa	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Traer o material	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Estudo autónomo	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Aportación ao grupo e respecto polo entorno da aula	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto
Acada os Obxectivos Educativos	☐ Excelente ☐ Ben ☐ Apto ☐ Apto con mellora pendente ☐ Necesita mellorar ☐ Non apto

7.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A cualificación non terá carácter numérico, senón **cualitativo**, seguindo o establecido nos modelos oficiais da Escola.

7.1. Escala de cualificación cualitativa

- **Excelente** – Supera amplamente os obxectivos. Actitude exemplar.
- **Ben** – Cumpre axeitadamente os obxectivos. Participación activa e responsable.
- **Apto** – Cumpre os mínimos establecidos. Evolución positiva.
- **Apto con mellora pendente** – Cumpre o mínimo, pero con aspectos mellorables.
- **Necesita mellorar** – Non alcanza os obxectivos con claridade.
- **Non apto** – Non se observou progreso significativo nin actitude adecuada.

7.2. Criterios para a promoción

Segundo o artigo 18 do Regulamento de Organización da Escola de Música:

- O profesorado de cada materia determinará a promoción en base á progresión e resultados da avaliación continua.
- O Órgano de Coordinación Docente revisará os criterios de avaliación e a coherencia dos informes.
- O alumnado ou as familias poderán presentar reclamación ante a dirección no prazo de cinco días naturais desde a comunicación da avaliación final.

8.- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E ADAPTACIÓNS CURRICULARES

A Escola Municipal de Música de Ortigueira, de acordo co artigo 2 do seu Regulamento, ten como obxectivo ofrecer unha formación ampla e diversa, sen limitación de idade e atendendo ás necesidades de todo o alumnado. Por este motivo, a atención á diversidade é un principio básico da programación.

8.1. Principios xerais de atención á diversidade

Accesibilidade universal: todas as persoas teñen dereito a recibir formación musical, independentemente da súa idade, condicións persoais ou historia educativa.

Flexibilidade: os obxectivos e contidos dos niveis (básico, intermedio, avanzado e adultos) son orientativos e poden ser adaptados ao ritmo e interese de cada alumno/a.

Individualización: cada alumno/a progresa segundo as súas capacidades. O profesor/a establece itinerarios persoalizados que teñen en conta o punto de partida, a motivación e os recursos dispoñibles.

Integración en grupo: foméntase que o alumnado, mesmo con ritmos diferentes, participe nas clases colectivas, para favorecer a convivencia e a aprendizaxe compartida.

Orientación continua: a avaliación e o seguimento individual son ferramentas para detectar necesidades e propoñer medidas de mellora.

8.2. Medidas de apoio e adaptacións

Ritmo de aprendizaxe: posibilidade de permanecer máis dun curso nun mesmo nivel cando sexa preciso consolidar contidos.

Adaptacións metodolóxicas: uso de repertorio simplificado, exercicios técnicos graduados, acompañamentos reducidos ou cambios de tonalidade.

Adaptacións organizativas: horarios flexibles en casos xustificadas (compatibilidade con estudos, traballo ou outras actividades).

Adaptacións instrumentais: utilización de sopretes especiais, soportes ou instrumentos adaptados cando sexa necesario.

Atención a alumnado con necesidades educativas especiais (NEE): integración en grupos cun máximo dun alumno/a con NEE por aula colectiva, segundo o artigo 4 do Regulamento.

Seguimento personalizado: informe individual por trimestre e sesión mínima de tutoría coas familias ou co alumnado adulto.

8.3. Funcións do profesorado e do Órgano de Coordinación Docente

O profesorado (artigo 6.1 do Regulamento):

- Informará regularmente da marcha do alumno/a, mantendo reunións informativas coas familias.
- Adaptará a súa programación para atender ás necesidades individuais.
- Coordinarase co resto do profesorado para garantir coherencia nas medidas adoptadas.

O Órgano de Coordinación Docente (artigo 8 do Regulamento):

- Fixará criterios comúns de avaliación e promoción tendo en conta a diversidade do alumnado.
- Coordinará as funcións de orientación e tutoría.
- Propondrá medidas de mellora e adaptación cando se detecten necesidades específicas.

8.4. Alumnado adulto

No caso do alumnado adulto, a atención á diversidade é especialmente relevante:

- Os obxectivos priorizan a motivación, a práctica musical e a integración social.
- A avaliación céntrase na evolución persoal e na participación, máis que na adquisición de contidos académicos.
- Os contidos adáptanse ao tempo dispoñible, aos intereses musicais (música tradicional, repertorio doutras músicas de raíz, etc.) e ás características individuais.

9.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

As actividades complementarias e extraescolares constitúen un elemento fundamental na formación do alumnado de gaita. Teñen unha dobre función: pedagóxica, ao reforzar os contidos traballados nas aulas, e sociocultural, ao proxectar a actividade da Escola Municipal de Música de Ortigueira na comunidade.

Estas actividades están recollidas cada curso no Plan Anual de Actividades, aprobado polo Órgano de Coordinación Docente e consensuado co equipo directivo, garantindo a súa coherencia co Proxecto Educativo da Escola.

9.1. Finalidades educativas

- ❖ Complementar a aprendizaxe técnica e musical co contacto real coa escena.
- ❖ Favorecer a motivación do alumnado mediante experiencias compartidas.
- ❖ Fomentar a participación activa do alumnado en concertos, intercambios e eventos sociais.
- ❖ Achegar a música á comunidade, contribuíndo á dinamización cultural do concello.
- ❖ Promover valores de convivencia, respecto, traballo en equipo e compromiso social.

9.2. Tipoloxía de actividades

- ❖ Audicións de alumnado: pequenas actuacións de aula ou de conxunto, que permiten mostrar os avances progresivos e familiarizarse coa interpretación

en público.

- ❖ Concertos colectivos: participación en eventos organizados pola Escola (Concerto de Nadal, Concerto de Fin de Curso, etc.), onde o alumnado de gaita intervén en formacións tradicionais, agrupacións de conxunto ou grupo folk.
- ❖ Ciclos e programas culturais: participación en iniciativas municipais como o ciclo “Música en familia”, concertos nos Centros Sociais ou concertos didácticos en centros escolares.
- ❖ Intercambios culturais: colaboración con outras escolas de música ou agrupacións, favorecendo o coñecemento de diferentes realidades musicais e o enriquecemento mutuo.
- ❖ Proxectos de dinamización sociocultural: actividades ligadas ao Plan Estratéxico da Escola, como obradoiros en parroquias, a Andaina Musical, vídeos de promoción turística-musical ou a participación na Saída de Bandas dependendo do repertorio.
- ❖ Obradoiros específicos: experiencias complementarias de carácter práctico (pandeireta, música tradicional, improvisación, dirección, etc.), abertas tanto ao alumnado da Escola como á comunidade.
- ❖ Propostas dixitais: mantemento de contidos en liña (ESMU TV, canle de YouTube, podcast) para ampliar o impacto da actividade escolar máis aló do espazo físico da aula.

9.3. Papel do alumnado de gaita

Os instrumentos tradicionais e en concreto a gaita ten un papel protagonista nestas actividades, tanto por si mesmos como gaita solista ou ben dúo de gaitas,

gaita/piano, cuarteto tradicional, como integrados nas agrupacións xerais da Escola (Conxunto, Grupo Folk ou proxectos interdisciplinares).

A súa participación reforza:

- A capacidade de adaptación a diferentes estilos e contextos.
- A aprendizaxe da responsabilidade individual no marco dun proxecto colectivo.
- O desenvolvemento da escoita, a afinación e a cohesión sonora en grupo.
- O vínculo do alumnado coa comunidade e co patrimonio cultural local.

10.- TEMAS TRANSVERSAIS

A educación musical non pode limitarse á adquisición de habilidades técnicas ou interpretativas, senón que debe integrar valores e competencias que contribúan ao desenvolvemento persoal, social e cidadán do alumnado. Os chamados temas transversais introdúcense de forma natural nas clases individuais, colectivas e nas actividades complementarias, para formar persoas críticas, responsables e comprometidas coa sociedade.

10.1. Educación en valores e convivencia

- Promoción do respecto, da cooperación e da solidariedade dentro do grupo de aprendizaxe.
- Impulso do diálogo e da resolución pacífica de conflitos, en coherencia co Plan de Convivencia da Escola.
- Fomento do sentido de pertenza á comunidade educativa da Escola,

como espazo de encontro interxeracional e intercultural.

10.2. Igualdade e inclusión

- Igualdade de xénero en todas as actividades musicais, evitando estereotipos na elección de instrumentos ou repertorio.
- Inclusión de alumnado con diversidade funcional ou necesidades educativas específicas, a través de adaptacións metodolóxicas e organizativas.
- Sensibilización sobre a importancia da accesibilidade, tanto física (espazos) como pedagóxica (materiais, repertorio, metodoloxía).

10.3. Educación intercultural e respecto á diversidade

- Posta en valor do patrimonio musical galego (música tradicional, repertorio popular, compositores galegos).
- Apertura á diversidade cultural, traballando repertorio doutras nacións, tradicións e folclores dentro do marco atlántico.
- Reflexión sobre a música como linguaxe universal que une persoas máis alá das fronteiras e diferenzas culturais.

10.4. Educación ambiental e sustentabilidade

- Promoción do respecto polo medio ambiente nas actividades musicais (saídas culturais, Andaina Musical, concertos en espazos naturais).
- Concienciación sobre o consumo responsable (materiais, transporte, coidado dos instrumentos).

- Valorar o silencio e a escoita da natureza como experiencias sonoras e musicais.

10.5. Educación para a saúde

- Coidado da postura corporal e hixiene postural, evitando lesións derivadas da práctica instrumental.
- Control da respiración e da ansiedade escénica mediante técnicas de relaxación e concentración.
- Sensibilización sobre hábitos de vida saudables: descanso, exercicio físico, coidado da voz e prevención de riscos auditivos.

10.6. Educación para a cidadanía e a participación social

- Implicación do alumnado en proxectos musicais comunitarios (concertos en centros sociais, colexios, asociacións culturais).
- Desenvolvemento da responsabilidade individual e colectiva na preparación das actuacións públicas.
- Reflexión sobre o papel do músico como axente cultural que contribúe á cohesión e dinamización social.

11.- TRATAMENTO DAS TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E DA COMUNICACIÓN (TIC's)

As Tecnoloxías da Información e da Comunicación forman parte esencial do proceso de ensino-aprendizaxe na Escola Municipal de Música de Ortigueira,

tanto como recurso didáctico en clase como canle de difusión e comunicación co alumnado e coa comunidade.

O seu uso responde a dúas finalidades principais:

Didáctica, facilitando a aprendizaxe, a autoavaliación e a motivación do alumnado.

Comunicativa e cultural, difundindo o traballo da Escola e promovendo a súa participación na vida cultural do Concello.

11.1. Uso de recursos TIC na aula

Pantalla dixital: empregada para explicacións teóricas, audicións comentadas, visualización de partituras e exercicios interactivos.

Reproducción de audios “play-along”: acompañamentos musicais que permiten ao alumnado practicar con bases rítmicas e harmónicas, mellorando a afinación, o ritmo e a musicalidade.

Gravación de audicións individuais: cada alumno/a ten a posibilidade de gravar a súa interpretación para realizar un exercicio de autoavaliación, fomentando a reflexión crítica sobre a súa execución e progreso.

Aplicacións móbiles e software musical: uso de metrónomos, afinadores, programas de edición de partituras e aplicacións educativas que reforzan a aprendizaxe autónoma.

11.2. Difusión e proxectos dixitais da Escola

Canle oficial de YouTube da ESMU: nel publícanse audicións de grupos, concertos e proxectos especiais, servindo de escaparate do traballo do alumnado e do profesorado.

Radio online e podcast: a Escola mantén un proxecto estable de radio e podcast, accesible en plataformas como Spotify e iVoox, que permite difundir contidos musicais e entrevistas, e reforza a dimensión comunicativa da música.

Web oficial (www.ortigueiramusica.com): espazo de referencia para a comunidade educativa, onde se publican novas, artigos, vídeos e materiais didácticos, así como información sobre actividades e matrícula.

ESMU TV – Ortigueira Música Televisión: proxecto dixital da Escola para recoller e difundir a súa actividade, ofrecendo contidos en formato audiovisual.

11.3. Función pedagóxica das TIC

- Facilitan a aprendizaxe autónoma e a práctica persoal fóra da aula.
- Melloran a motivación do alumnado, ao integrar recursos próximos ao seu contexto dixital.
- Ofrecen ferramentas de autoavaliación e reflexión crítica.
- Permiten unha maior visibilidade do traballo realizado, favorecendo a autoestima e a proxección social do alumnado.
- Contribúen á conservación e difusión do patrimonio musical local a través da súa publicación en soportes dixitais.

12.- CONTIDOS POR NIVEL - CURSO / INSTRUMENTO

12.1. NIVEL BÁSICO (BA-1, BA-2, BA-3)

(Equivalencia aproximada: Grao Elemental 1º e 2º de Conservatorio)

Este nivel abrangue tres cursos e ten como finalidade a **iniciación progresiva ao instrumento**, adquirindo unha base sólida no manexo do fol, sonoridade e lectura musical.

BA-1:

- Descrición, mantemento e coidado do instrumento.
- Posición das mans no punteiro.
- Práctica do tempero e o manexo do fol.
- Coñecemento das notas do primeiro rexistro.
- Práctica de notas longas co instrumento.

BA-2:

- Traballo de articulación: picados simples e batementos.
- Exercicios en Do M, traballo das escalas de DoM, FaM, SolM.
- Características da escritura para gaita.
- Técnica instrumental básica.
- Práctica de escritura musical para gaita.
- Rudimentos de análise. Achegamento básico á comprensión de estruturas musicais: frase, semifrase.

BA-3:

- Interpretación de repertorio de corte tradicional.
- Iniciación á lectura a primeira vista.
- Identificación auditiva de ritmos tradicionais.
- Adestramento da memoria.
- Apredizaxe de música de oído.
- Adquisición de hábitos de estudo correctos.

Repertorio orientativo:

- Pampónigas de Caldas
- Vals de Taramundi
- Muiñeira de Chao
- An Dro
- Xota de Santiago
- Marcha do Antergo Reino de Galicia
- Muiñeira dos Nenos
- Mazurca de Liñares
- Sapoconchiño (Ernesto Campos)
- Mazurca de Bretoña
- Alborada de Ourense
- Muiñeira mariñana
- Pasodoble de Saiar
- Foliada de Tenorio
- Ladeira (X.L. Miguélez)
- Vals de Lalín

12.2. NIVEL INTERMEDIO (IN-1, IN-2, IN-3)

(Equivalencia aproximada: Grao Elemental 3º e 4º de Conservatorio)

Este nivel abrangue tres cursos e ten como obxectivo consolidar os fundamentos técnicos adquiridos no nivel básico, ampliar o rexistro, traballar novas articulacións e introducir repertorio máis elaborado.

IN-1:

- Afinación do punteiro e ronco.
- Traballo de tempero e manexo do fol.
- Desenvolvemento da técnica instrumental.
- Exercicios en DoM, FaM, SolM, Rem, Mim.
- Iniciación á escala de Do menor.

- Exercicios básicos: intervalos de 2ª, 3ª, 4ª, 5ª, picados e bateamentos.
- Interpretación e improvisación de preludios.

IN-2:

- Traballo de cese de son.
- Iniciación a ornamentación na gaita: combinación de picados simples e mordentes.
- Práctica de conxunto co mestre.
- Representación gráfica correcta dos sons da gaita no pentagrama e a ornamentación.
- Rudimentos de análise. Achegamento básico á comprensión de estruturas musicais: grandes sección e subseccións, frase, semifrase, motivo.

IN-3:

- Interpretación de repertorio de corte tradicional.
- Identificación dos ritmos tradicionais básicos.
- Traballo de audicións comentadas de música tradicional.
- Adestramento progresivo e permanente da memoria.
- Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa indispensable para a obtención dunha boa calidade de son.
- Aprendizaxe de música de oído.
- Adquisición de hábitos de estudo correctos.

Repertorio orientativo:

- Muiñeira de Freixido
- Rumba dos Padernes
- Valseadiño
- Heicho de dar queridiña
- Carballesa do Incio
- Camiño de Chans (A. Seoane)

- Cantiga de Santa María n353
- Bransle Double
- A pequena meiga (Iván Costa)
- Pasodoble de Bembrive (Marcos Campos)
- Saint Drone (X.L. Miguélez)
- Muiñeira de Pontesampaio
- Foliada n2 de Aires da Terra
- Aires de Pontevedra
- Jota Lucense
- Loliña
- O Migueliño
- Chouteira de Mondoñedo
- Muiñeira Picada

12.3. NIVEL AVANZADO (AV-1, AV-2, AV-3, AV-4)

(Equivalencia aproximada: Grao Profesional de Conservatorio)

Este nivel abrangue catro cursos e supón a consolidación da técnica instrumental, a expansión completa do repertorio e o desenvolvemento da autonomía artística do alumnado. O obxectivo é formar intérpretes capaces de participar en agrupacións con nivel avanzado, con capacidade expresiva, criterio estilístico e preparación para escenarios públicos.

AV-1:

- Estudo da técnica de empalletado i empallonado para conseguir a calidade do son desexada.
- Traballo do cese do son da palleta e os bordóns a través do fol ou a dixitación.
- Desenvolvemento da velocidade dixital.
- Perfeccionamento da técnica do picado e batemento como recurso de articulación e ornamentación.

- Traballo da ornamentación a súa grafía: picados dobres e ornamentos de dúas e tres notas.
- Traballo de exercicios de cambios de oitavas, intervalos e tonalidades ata tres alteracións.

AV-2:

- Desenvolvemento da técnica instrumental: rexistro completo.
- Iniciación aos modos.
- Improvisación de preludios en diversas tonalidades.
- Iniciación á composición e desenvolvemento da creatividade en xeral.
- Transcrición de pezas sinxelas a unha voz.
- Análise das características do repertorio interpretado.

AV-3:

- Interpretación do repertorio con ornamentación.
- Interpretación de repertorio de diferentes estilos con partitura e de memoria.
- Práctica de lectura a primeira vista.
- Adquisición de hábitos de estudo saudables.
- Estudo bibliográfico sobre a música tradicional.

12.4. PROGRAMACIÓN ADULTOS (AD-1, AD-2, AD-3)

(Enfoque flexible, adaptado a intereses e tempos dispoñibles)

A modalidade de adultos da Escola Municipal de Música de Ortigueira está pensada para persoas maiores de 16 anos que se achegan á práctica instrumental cunha motivación persoal, social ou cultural. Os seus obxectivos non están centrados nunha progresión

académica estrita, senón en fomentar o pracer de tocar, a integración en actividades colectivas e a participación na vida musical da comunidade.

12.4.1. Características xerais da modalidade adulto

- **Flexibilidade:** os contidos e repertorio adáptanse ás necesidades, intereses e dispoñibilidade de tempo do alumnado.
- **Motivación:** priman as actividades que reforzan a ilusión por aprender e compartir a música.
- **Dimensión social:** faise especial fincapé na integración en agrupacións (coro, banda, combos, conxunto de metais).
- **Adaptación técnica:** o profesorado adapta o repertorio segundo as condicións físicas (capacidade pulmonar, resistencia, ergonómia).
- **Participación comunitaria:** estímase a intervención en concertos locais, obradoiros e actividades do Plan Anual de Actividades.

12.4.2. Contidos por niveis

AD-1 (Inicial)

- Descrición, mantimento e coidado do instrumento.
- Práctica do tempero e o manexo do fol.
- Introducción á dixitación ou posicións básicas do instrumento.
- Pequenas melodías populares, cancións coñecidas e exercicios adaptados.
- Participación en exercicios de dúo e pequenas agrupacións.

AD-2 (Intermedio)

- Características da escritura para gaita.
- Desenvolvemento da articulación e ornamentación.
- Escalas maiores en dúas ou tres tonalidades frecuentes (DoM, FaM,, SolM).
- Repertorio adaptado: arranxos de pezas tradicionais, folk, música popular.
- Participación activa en agrupacións de adultos (coro, conxunto de metais, banda).

AD-3 (Avanzado)

- Traballo técnico máis elaborado: extensión de rexistro e articulación dobre.
- Escalas maiores e menores frecuentes, arpexios sinxelos.
- Repertorio máis complexo: obras orixinais para gaita ou arranxos de nivel intermedio.
- Práctica en grupos de corte tradicional e combos.
- Preparación de pequenas intervencións solistas en audicións de adultos.

12.4.3. Repertorio orientativo para adultos

- Pezas tradicionais galegas adaptadas (alalás, pasodobres, muiñeiras).
- Cancións populares internacionais e arranxos de música lixeira.
- Repertorio gaitístico, pezas coñecidas.
- Repertorio folk sinxelo adaptado.
- Obras colectivas que reforcen o papel social e comunitario da Escola.

12.4.4. Enfoque interpretativo

- Priorízase a participación en grupo sobre a dificultade individual.
- As audicións e concertos serven como espazo de convivencia e motivación.
- O obxectivo fundamental é que cada persoa se sinta parte activa da comunidade musical de Ortigueira, independentemente da súa idade ou nivel técnico.